

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Факультет іноземної філології

Кафедра англійської мови

Дипломна робота

магістранта

з теми **«ШКОЛА «ЧОРНОГО ГУМОРУ» В КОНТЕКСТІ ПОСТМОДЕРНІЗМУ
США»**

Виконав: студент 2 курсу групи Ang1-M19
спеціальності 014 Середня освіта (Мова і
література (англійська))

Желдак Дмитро Сергійович

Керівник:

Шулик Поліна Львівна,

кандидат філологічних наук, доцент

Рецензент:

Рарицький Олег Анатолійович,

доктор філологічних наук, професор,

завідувач кафедри історії української
літератури та компаративістики

Кам'янець-Подільський – 2020 року

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. МІСЦЕ ШКОЛИ «ЧОРНОГО ГУМОРУ» В ІСТОРІЇ АМЕРИКАНСЬКОГО ПОСТМОДЕРНІЗМУ	7
1. Особливості та етапи розвитку американського постмодернізму.....	7
2. Розвиток та становлення школи.....	22
Висновки до розділу.....	32
РОЗДІЛ 2. «ЧОРНИЙ ГУМОР» ЯК АМЕРИКАНСЬКИЙ ТА СВІТОВИЙ ЛІТЕРАТУРНИЙ ФЕНОМЕН	33
2.1. Детермінація «чорного гумору» як суто американського явища.....	33
2.2. Основоположники та літературні донатори школи чорного гумору.....	37
2.3. Реалізація «чорно-гумористичної» літературної тенденції в американській романній прозі 50–70-х рр. ХХ століття.....	46
2.3.1. Творчість Дж. П. Донліві у парадигмі «чорно-гумористичних» тенденцій.....	48
2.3.2. Симбіоз «чорного гумору» і постмодернізму у творчості Томаса Пінчона початку 60-х років.....	54
2.4. Трансформації «чорно-гумористичних» тенденцій у телерадіомовленні та медіа дискурсі Америки останніх десятиліть.....	59
Висновки до розділу.....	63
ВИСНОВКИ	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	69

ВСТУП

Постмодернізм – це широка культурна течія, що охоплює все: від філософії, естетики, мистецтва до літератури, гуманітарних наук та навіть повсякденного життя. Треба розрізняти поняття «доба Постмодерну», «постмодерний» і «постмодернізм», якими часто означають прямо протилежне, і зазначити, що постмодернізмом в цьому тексті буде називатися художня творчість, яка постала після 1945 року і була націлена на пошуки нових формальних і змістових прийомів або на докорінне переосмислення старих [37].

Постмодернізм – це насамперед особливе світосприйняття, духовний стан, що характеризує кризову епоху. Для цього стану характерні відчуття розчарованості, відчаю, вичерпності буття, розгубленості. Саме існування людини підводить її до цього жахливого стану. І є лише один шлях, а саме крок у напрямку до себе, зазирнути в самого себе, поглянути на себе і світ з позиції цієї крайньої межі. У. Еко розмірковує: «Якщо важко дивитися, то, чи варто взагалі зазирати туди, куди, можливо, й не слід?..» Варто. Бо постмодернізм – це не просто кризове світосприйняття, а ще й усвідомлення кризи і самоусвідомлення себе у цьому неспокійному, несталому світі, де руйнуються самі засади буття. І сам це – усвідомлення й самоусвідомлення – визначає актуальність творів постмодернізму [48].

Постмодернізм у США сформувався під значним впливом європейської історії (зокрема, Другої світової війни) та європейської літератури (авангардизм, «театр абсурду», екзистенціалізм тощо), а час існування цього явища більшість критиків відносить до другої половини ХХ століття, у межах 1949–1996 рр., де перша й остання дати – це роки появи знакових постмодерних текстів.

Отже, літературний постмодернізм не є специфікою тільки американської словесності. І тому парадоксом звучать слова деяких критиків, які стверджують: «На відміну від модернізму, що з'явився в Європі, постмодернізм – явище суто американське» [45]. Але американський постмодернізм не є явищем суто американським. Це те саме, що і з мовою в Сполучених Штатах: мова є англійською,

не американською, хоча має свої особливості і навіть свій «американський» варіант англійської мови. Так само і американський постмодернізм має багато варіацій та відмінних між собою трактувань.

Проблеми літератури американського постмодернізму вже не одне десятиліття знаходяться у центрі уваги вітчизняних літературознавців. Передумови виникнення і становлення американської версії постмодернізму, її внутрішні суперечності, розмаїття мистецьких стилів, течій, напрямів тощо досліджували Д. Затонський, Т. Денисова, І. Ільїн, Г. Козуб, Н. Нев'ярович, М. Ігнатенко, О. Киченко, О. Ковбасенко, І. Лімборський, Н. Пахаренко, Ю. Жицинський та ін.

Методологічною основою багатьох наукових розвідок стали погляди:

- одного з найвидатніших дослідників постмодернізму, І. Хассана, погляди якого змінювалися разом із розвитком самого явища і який ще у 1971 р. констатував: ми «є свідками модерністського руйнування форми до такої міри, коли сумнівною стає сама ідея форми і цей сумнів потребує переосмислення всіх художніх засобів» [18, с. 197];
- найавторитетнішого дослідника масової культури Д. Белла;
- відомих американських соціологів Д. Бенсмана і Б. Розенберга.

Проблема американського постмодернізму сьогодні є однією з найбільш обговорюваних в наукових кругах вже протягом, принаймні, двох десятиліть. Разом з тим, незважаючи на численність праць, присвячених літературі американського постмодернізму, можна констатувати відсутність більш-менш чіткого уявлення про його суть. На периферії наукових інтересів залишається феномен раннього етапу американського літературного постмодерну – школа «чорного гумору» та її роль в становленні і розвитку сучасної культури. Дослідження цього явища допомагає зрозуміти процеси, які відбуваються у літературі останніх десятиліть. Все вище зазначене обумовлює **актуальність** запропонованого дослідження.

Мета: визначити місце і роль школи «чорного гумору» у становленні і розвитку літератури американського постмодернізму.

Досягнення мети передбачає виконання таких **завдань**:

- проаналізувати особливості і етапи становлення літератури американського постмодернізму;
- дослідити умови виникнення і етапи розвитку та функціонування школи «чорного гумору»;
- розкрити естетичні погляди представників школи;
- визначити місце «чорно-гумористичної» літературної тенденції в американській романній прозі 50–70-х рр. ХХ століття;
- з'ясувати значення естетичної концепції школи «чорного гумору» для сучасного мистецтва.

Предметом дослідження є специфіка американського постмодернізму.

Об'єкт дослідження – естетичні погляди та творчість представників школи «чорного гумору», зокрема, Дж. П. Донліві та Томаса Пінчона.

Наукова новизна роботи полягає у спробі виявити вплив «чорно-гумористичних» тенденцій на розвиток сучасного мистецтва США.

Методологічною основою дослідження стали загальнотеоретичні висновки сучасного літературознавства. Висунуті завдання обумовили поєднання історико-літературного і порівняльно-типологічного методів дослідження.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що робота може бути використана вчителями та викладачами із зарубіжної літератури на заняттях з вивчення американської літератури кінця ХХ – початку ХХІ ст., а також у наукових дослідженнях з проблем становлення і розвитку постмодерністської літератури.

Апробація роботи була здійснена на студентській науковій конференції Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка 23 вересня 2020 року та у публікації у Збірнику наукових праць студентів та магістрантів факультету іноземної філології Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка:

Желдак Д. С. Особливості американського постмодернізму. *Збірник наукових праць студентів та магістрантів факультету іноземної філології Кам'янець*

Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Випуск 13.
Кам'янець-Подільський: Видавець Панькова А. С., 2020. С. 109-111

Обсяг та структура дослідження. Робота складається з двох розділів, вступу, висновків, списку використаної літератури. Її обсяг без списку використаної літератури становить 68 сторінок комп'ютерного набору. Додається список використаної літератури (82 позиції).

ВИСНОВКИ

Постмодернізм – це сучасний полікультурний стиль розуміння та освоєння дійсності. Він характеризується визнанням другорядності сучасної культури, побудовою культурних інновацій та заснований на грі з досягненнями попередніх культур та їх довільним змішування. Знакові процеси розглядаються постмодернізмом як єдина реальність. Постмодернізм по-своєму намагається проаналізувати та усвідомити етичні аспекти буття людини, суспільства та художньої творчості. Він поставив перед суспільством питання трансформації моральних цінностей сучасної людини. Аналіз творів представників постмодернізму показує, що етична проблематика все рельєфніше окреслюється в розмаїтті виявів життя сучасних людей. Мистецтво постмодернізму шукає нові способи зображення дійсності. Проте, робить це не з метою одержати від них естетичну насолоду, а для передачі відчуття того, що не можна уявити. Постмодернізм пропонує нам нові можливості в сприйнятті текстів культури, які суттєво розширюють уявлення про можливості розуміння культури. Постмодернізм відмовляється визнати існування виправданих меж і градацій між різними культурами та сферами культурної діяльності. І хоча вважається, що він не залежить від місця його «існування», він також має особливості, які можна знайти лише в європейському або лише в американському постмодернізмі. Оцінювати літературні твори письменників-постмодерністів потрібно з позиції їх формальних ознак, як носіїв тексту, і головне – з позиції традицій національних культур і світоглядних етико-естетичних позицій.

Американський постмодернізм, як будь який інший, окрім стандартних рис, які приписують постмодернізму, також має особливі риси, які залежать від місця «існування». У ньому філософія національного самовираження тісно переплітається з ідеєю незалежної особистості в цілому (це дає можливість вважати США територію зародження постмодернізму).

Фактично в США постмодернізм пов'язують передовсім з літературою. Літературний процес у США наприкінці ХХ – початку ХХІ століття позначений пошуками нових ідей, нових мистецьких образів, стильових манер. Це була спроба

осмислити духовні реалії нашого буття та позбутися віджилих форм та уявлень. Американський постмодернізм нещадно глузує над навколишнім світом і над собою, він заперечує усі спроби вирішити будь-яке явище з пафосом чи захопленням. Американський постмодернізм – це гірка іронія, породжена абсурдом і зневагою до навколишньої дійсності. І саме він породжує новий напрямок мистецтва, відомий під назвою «чорний гумор». З'явившись у ХХ столітті на піку соціокультурної кризи, виникнення похмурих настроїв, втрати ціннісних орієнтацій, цей тип гумору став запереченням усього і всіх, сумішшю будь-яких стилів та напрямків, і презентував ігровий простір без правил та обмежень. Серед його основних рис:

- вороже ставлення кожної окремої особистості до світу і до суспільства. Воно прагне «пристосувати» людину до себе, призвичаїти до пересічного, бездумного а також підвладного механістичним законам існування;
- втрата світу будь-якого сенсу, а відтак і врата людиною сенсу буття;
- висміювання усього: від людських почуттів, суспільного ладу – до людської моралі, етичних норм та навіть мистецтва вцілому;
- розуміння усього як безглузлого, позбавленого мети, сенсу, як абсурдного.

На базі «чорного гумору» зароджується школа «чорного гумору», філософсько-естетична сукупність письменників, для яких ключовим поняттям стає іронія. Вона сприймається як фундаментальний принцип інтерпретації всього, що відбувається у цьому світі, як спосіб існування в ньому. Спільність світовідчуття у «чорних гумористів» породжує використання подібної оповідної стратегії. Особливість естетики школи «чорного гумору» полягає в тому, що вони висміюють не тільки об'єкт – реальну дійсність, а й її відображення – мистецтво. Дослідники не безпідставно вважають, що зародження, становлення і розвиток американської постмодерністської літератури починається зі школи «чорного гумору».

Однак, термін «школа чорного гумору» є формальним, а отже не завжди є доречним через відсутність у письменників свідомої реалізації спільної літературної мети. Угрупування було умовним і по факту не існувало.

«Чорний гумор» – це особлива риса, яка притаманна саме американському постмодернізму. Зародившись спочатку в американському постмодернізмі, «чорний гумор» згодом став світовим явищем. Це поняття включає в себе певний набір риторико-поетичних та ідейно-тематичних конструкцій, а також різних способів їх трактування і ставлення до них автора і читача. У створенні «чорного» жартівливого ефекту використовуються:

- семіотичні прийоми, засновані головним чином на руйнуванні або перетворенні звичних, давно встановлених і усталених норм, накопичених у мові та культурі на трьох рівнях сприйняття контексту;
- стилістичні фігури: образне порівняння, метафора, гіпербола, літота, зеугма, каламбур тощо

За терміном «чорний гумор» закріпився набір певних світоглядних установок, серед яких найбільш суттєвим є з'єднання ідеї абсурдності світоустрою з переконанням в можливості активного творчого ставлення до неї. Основною проблемою для письменників «чорного гумору» стає можливість літературно-художньої творчості в абсурдному світі. Це яскраво прослідковується у творчості Джеймса Патріка Донліві та Томаса Пінчона, яка мала значний вплив на розвиток «чорно-гумористичні тенденції» в американській прозі 50–70-х рр. ХХ століття.

Філософська концепція Джеймса Патріка Донліві на ранньому етапі творчості збігається з «чорно-гумористичним» усвідомленням абсурдності людського існування, світу як хаосу та ворожого суспільства, що є деструктивним для особистості. Концепція Донліві зазнала певної трансформації починаючи з 70-тих років. Вона набула фатальної приреченості. У процесі творчості Донліві переходить від заперечення питань моралі, до усвідомлення того, що все це взагалі не важливе.

Томас Пінчон, як один з досконалих письменників і містифікаторів постмодерністської літератури, відображає в своїх творах особливості школи «чорного гумору». Цим він привернув в світову літературну середу нові ідеї і ще більше збагатив її. Вивчення індивідуальних особливостей творчості Т. Пінчона

дозволяє зрозуміти важливі проблеми американської постмодерністської літератури, заглибитися в складні проблеми її естетики та поетики.

Подальший розвиток «чорно-гумористичних» традицій пов'язаний не лише з літературою. Вони активно використовувалися на телебаченні та в ЗМІ. З'явившись в ХХ столітті на піку соціокультурного кризи, зародження похмурих настроїв, втрати ціннісних орієнтирів, цей вид гумору став запереченням всього і вся, змішанням будь-яких стилів і напрямків, ігровим простором без правил і обмежень. Закріпившись як літературний напрям американської школи «чорного гумору» в другій половині ХХ століття, цей феномен почав проникати в медійний простір, набуваючи все більшої сили і поширеності. Сатира та чорний гумор демонструється в ситкомах «South Park», «The Simpsons», «Family Guy» та ін.. «Чорний гумор» відображається на сторінках сатиричних газет «The Onion» та британського гумористичного інформаційного агентства «Private Eye», яке ми аналізували.

Особливе бачення світу, засноване на усвідомленні абсурду і безцільності існування, «приправлене» неабиякою кількістю «чорного» гумору, бере свій початок у давнину, коли природні бажання людини не придушувались нормами суспільства. Довгий час стримане бажання посміятися перед жахливою реальністю повною мірою проявилось в повоєнні роки, коли старі постулати та цінності почали руйнуватися, а віра у світле і прогресивне майбутнє явно вичерпувала себе.

Саме в цю епоху кризи або духовної «хвороби» європейського суспільства явище «чорного гумору» стає щепленням, яке «заражає» людей цинізмом, агресивним і глузливим ставленням до реальності. Воно змушує суспільство пройти через це болюче усвідомлення. І завдяки цьому, раз і назавжди відгородити його від більш серйозних наслідків, посилити усвідомлення безглуздої жорстокості світу, повного некерованих реалій. Не сприймати будь-яке явище серйозно, яким би воно не було, сміятися над страшним, відразливим, незрозумілим, щоб не втратити самовладання і не зануритися в безодню розчарування, зневіри, бездіяльності – це ліки, представлені світові школою «чорного гумору».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адельгейм И. Постмодернизм как «посттравматический опыт» в польской прозе 90-х годов. URL: <https://voplit.ru/article/postmodernizm-kak-posttravmaticheskij-opyt-v-polskoj-proze-90-h-godov/> (дата звернення: 05.07.19).
2. Алиева Х. Э. Основные особенности школы «черного юмора» и творчество Томаса Пинчона.» 2014. URL: <http://dspace.nbuu.gov.ua/handle/123456789/94798> (дата звернення: 16.09.20).
3. Ампілогова А. Чорний гумор: чи нормально сміятися над цинічними жартами. URL: <https://bit.ua/2020/02/chornyj-gumor/> (дата звернення: 08.03.2020).
4. АНДРЕЕВ Л. ХУДОЖЕСТВЕННЫЙ СИНТЕЗ И ПОСТМОДЕРНИЗМ. URL: <http://20v-euro-lit.niv.ru/20v-euro-lit/articles-all/andreev-hudozhestvennyj-sintez-i-postmodernizm.htm> (дата звернення: 02.08.2019).
5. Бабелюк О. А. Поетика спонтанності постмодерністського наративу URL: <http://rgnotes.onu.edu.ua/article/view/51782/47549> (дата звернення: 13.10.19)
6. Бабелюк О. Способи постмодерністського текстотворення крізь призму поліцистики. *Одеський лінгвістичний вісник*. 2013. №1. С. 16. URL: http://www.irbis-nbuu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuu/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=olinv_2013_1_3 (дата звернення: 02.06.19)
7. Барт Р. Б 24 Избранные работы: Семиотика: Поэтика: Пер. с фр. / Сост., общ. ред. и вступ. ст. Г. К. Косикова.— М.: Прогресс, 1989—616 с. URL: <http://yanko.lib.ru/books/cultur/bart-all.htm> (дата звернення: 15.05.19)
8. Барт Дж. Химера. URL: http://loveread.ec/view_global.php?id=37102 (дата звернення: 09.10.2019).
9. Бойченко Ольга Петрівна Проза Дж. П. Донліві та «школа чорного» в літературі США (50–70-х рр. XX ст.) URL: http://www.irbis-nbuu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&Z2

- [1ID=&Image_file_name=DOC/2011/11BOPVLS.zip&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1](#) (дата звернення: 10.17.2019).
10. Бокань В. А. Культурологія: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / МАУП. Київ, 2000. 136 с. URL: <http://maup.com.ua/ua/navchannya-u-maup/library/pidruchniki/gumanitarni-prirodnichi-disciplini/kulturologiya.html> (дата звернення: 04.07.19).
 11. Вікіпедія. Гіпстери. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення: 08.03.2020).
 12. Гребенюк Т. В. Художня культура українського постмодернізму (на матеріалі сучасної прози). Навчальний посібник з курсу “Культурологія”. Запоріжжя, 2007. 136 с. URL: <https://www.academia.edu/19623402/> (дата звернення: 28.08.19)
 13. Вікіпедія. Джеймс Патрік Данліві URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення: 16.05.19).
 14. Вікіпедія. Категорія: Чёрный юмор. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення: 12.10.20).
 15. Вікіпедія. Категорія: Мультсеріали в жанре чёрной комедии. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення: 12.10.20).
 16. Вікіпедія. Категорія: Телесеріали США в жанре чёрной комедии. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення: 12.10.20).
 17. Воннегут К. Колыбель для кошки. URL: http://loveread.ec/view_global.php?id=545 (дата звернення: 16.05.19).
 18. Денисова Т. Н. Коротко про історію, теорію і практику американського постмодернізму Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, м. Київ URL: 1. <https://lib.chmnu.edu.ua/pdf/posibnuku/185/5.pdf> (дата звернення: 28.09.19); 2. <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/posibnuku/185/3.pdf> (дата звернення: 28.09.19).
 19. Денисова Т. Н. Вибрані статті українського американіста часів Незалежності. – К.: Видавничий дім «Киво-Могилянська академія», 2014. – 531 с.

20. Денисова Т. Н. Історія американської літератури ХХ століття: Навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів. – К.: Довіра, 2002. 318 с.: іл. – Бібліограф.: С. 313–318.
21. Донливи Дж. П. Рыжий URL: <http://loveread.ec/contents.php?id=38730> (дата звернення: 02.08.2019).
22. Затонский Д. ПОСТМОДЕРНИЗМ В ИСТОРИЧЕСКОМ ИНТЕРЬЕРЕ (Вопросы литературы. - М., 1996, № 3) URL: <http://www.philology.ru/literature3/zatonsky-96.htm> (дата звернення: 10.10.19)
23. Кеннеди П. Вступая в ХХІ век: Пер. с англ./ Предисл. В. Согрина. Москва: „Весь мир”, 1997. 480 с. (Серия: ХХІ век). URL: https://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Polit/Kenn/index.php (дата звернення: 18.10.19)
24. КИЗИ К. ПРОЛЮТАЯ НАД ГНЕЗДОМ КУКУШКИ. URL: <http://booksonline.com.ua/view.php?book=172343> (дата звернення: 02.08.2019).
25. Киреева Н. В. Постмодернизм в зарубежной литературе. Москва: «Флинта», 2004. 213 с. URL: <https://studfile.net/preview/2622948/> (дата звернення: 09.11.19)
26. Ковач-Петрушенко А. Американський та Європейський постмодернізм: своєрідність та характерні риси. Проблеми гуманітарних наук. Серія «Філософія». Випуск 37. 2017. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Pgn_2017_37_11 (дата звернення: 17.12.19)
27. Ковбасенко Ю. Література постмодернізму: по той бік різних боків. *Всесвітня література та культура в навчальних закладах України*. 2003 . № 12. С. 2-13. URL: http://ae-lib.org.ua/texts/kovbasenko_postmodernism_ua.htm (дата звернення: 15.10.19).
28. Клос О. Ігрова модель художнього світу у візії постмодернізму. *Вісник Львівського університету*. Серія філологічна. 2018. Вип. 67. Ч. 2. С. 194–201 URL:

- [http://www.irbisnbuf.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuf/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Vnu_fil_2018_67\(2\)_22.pdf](http://www.irbisnbuf.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuf/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Vnu_fil_2018_67(2)_22.pdf) (дата звернення: 05.06.2019).
29. Кулинич М. Семантика, структура и прагматика англоязычного юмора: дис. ... д-ра культурол. наук. Москва, 2000. С. 13. 24. URL: <https://www.dissercat.com/content/semantika-struktura-i-pragmatika-angloyazychnogo-yumora> (дата звернення: 16.10.19).
30. Культурология. XX век. Энциклопедия. [Электронный ресурс] Т.1. — СПб.: Университетская книга; ООО “Алетейя”, 1998. 447 с. URL: <http://yanko.lib.ru/books/cultur/culturology20century2volumes1998sl.htm> (дата звернення: 08.08.2020).
31. Лаврентьев А. И. «Черный юмор» в американском романе 1950-1970-х гг. URL: <https://www.dissercat.com/content/chernyi-yumor-v-amerikanskom-romane-1950-1970-kh-gg> (дата звернення: 25.11.2020)
32. Ларін Д. Філософський наратив постмодернізму URL: <https://vseosvita.ua/library/filosofskij-narativ-postmodernizmu-20746.html> (дата звернення: 11.11.19).
33. Лісун О. В. Основні тенденції наукового осислення художніх пошуків Томаса Пінчона URL: [http://www.irbis-nbuf.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuf/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nzl_2011_1\(2\)_13.pdf](http://www.irbis-nbuf.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuf/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nzl_2011_1(2)_13.pdf) (дата звернення: 25.11.2020)
34. Літературні напрями: від бароко до постмодернізму : наук.-допом. бібліогр. покажч. / уклад.: Т. Петруня, Є. Руденко ; ред.: Т. Астапенко, Л. Голубенко ; Миколаїв. обл. універ. наук. б-ка ім. О. Гмирьова. Миколаїв, 2013. 65 с. URL: <http://www.reglibrary.mk.ua/arc/litnpr.doc> (дата звернення: 29.08.19).
35. Мельниченко С. В. Суспільство споживацтва як хронотоп антитворчості. *ВІСНИК НТУУ — КІПІ*. Філософія. Психологія. Педагогіка. Випуск №2. 2011.

- URL: <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/4395/1/17-filos-S.Melnychenko.pdf>
(дата звернення: 15.09.19).
36. Муравльова О. В. Конспект уроку на тему: [Електронний ресурс] «Постмодернізм як один із художніх напрямів мистецтва 90-х років». URL: <https://academia.in.ua/> (дата звернення: 08.04.19).
37. Нестелєєв М. Постмодернізм по-американськи: 10 письменників. URL: https://ukr.lb.ua/culture/2016/09/21/345649_postmodernizm_poamerikanski_10.html (дата звернення: 08.03.2020).
38. Нотатки на полях «Імені троянди». 1983. URL: <http://www.e-reading.club/book.php?book=67026> (дата звернення: 08.03.2020).
39. Особливості передачі англійського гумору при перекладі британської телепродукції URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/288815676.pdf> (дата звернення: 08.03.2020).
40. Павлов Александр Эволюция черного юмора в американском кинематографе URL: <http://www.intelros.ru/readroom/otechestvennye-zapiski/o5-2013/21983-evolyuciya-chernogo-yumora-v-amerikanskom-kinematografe.html> (дата звернення: 19:10.20).
41. Патерікіна В. В. Артикуляція поняття «постмодерн» у сучасній духовній культурі. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика* 5 (58). 2013. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/domtp_2013_5_19.pdf (дата звернення: 12.11.19).
42. Пинчон Т. Выкрикивается лот 49 URL: http://loveread.ec/view_global.php?id=36708 (дата звернення: 08.03.2020).
43. Пинчон Т. V. URL: <https://libking.ru/books/prose-/prose-contemporary/95965-tomas-pinchon-v.html> (дата звернення: 15.09.20).

44. Постмодернізм. Бібліотека Української Літератури: веб-сайт. URL: <http://www.ukrlib.com.ua/encycl/techii/printout.php?number=16> (дата звернення: 11.05.2019).
45. ПОСТМОДЕРНИЗМ В КОНТЕКСТЕ ПЕРЕХОДНЫХ ПРОЦЕССОВ URL: <http://apelipenko.ru/> (дата звернення: 05.05.20).
46. Постмодернізм в літературі. Отличительные черты постмодернизма в США. URL: https://licey.net/free/15analiz_proizvedenii_zarubezhnyh_pisatelei_biografii_inostrannyh_pisatelei/62amerikanskaya_literatura/stages/2170postmodernizm_v_literature_otlichitelnye_cherty_postmodernizma_v_ssha.html (дата звернення: 07.03.2020).
47. Постмодернізм – одне з найяскравіших літературних явищ кінця ХХ початку ХХІ століття. URL: <https://naurok.com.ua/urok-postmodernizm-odne-z-nayyaskravishih-literaturnih-yavisch-kincy-a-hh-pochatku-hhi-stolittya-27683.html> (дата звернення: 08.03.2020).
48. Постмодернізм. Словники та енциклопедії на академіку: веб-сайт. URL: <http://dic.academic.ru/dic.nsf/ruwiki/18140> (дата звернення: 15.06.2020).
49. Постмодернізм як мистецький напрямок двадцятого століття. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/culture/10386/> (дата звернення: 08.03.2020).
50. Постмодернізм як один із провідних напрямів мистецтва кінця 20 ст. URL: <https://ukrreferat.com/chapters/rizne/postmodernizm-yak-odin-iz-providnih-napryamiv-mistectva-kincy-a-20-st.html> (дата звернення: 10.05.2020).
51. Проблеми сучасного літературознавства. URL: <http://psl.onu.edu.ua/article/view/128070/125755> (дата звернення: 11.11.2020).
52. Руда В. ПОСТМОДЕРНИЗМ ЯК ФЕНОМЕН КУЛЬТУРИ URL: <http://englishcontext.kpnu.edu.ua/2019/04/05/postmodernizm-ia-k-fenomen-kultury/> (дата звернення: 13.07.19).
53. Ратников В. П. Постмодернізм: истоки, становление, сущность Философия и общество. Выпуск №4(29)/2002 URL: <https://www.socionauki.ru/journal/articles/256432/> (дата звернення: 10.08.20)

54. Собуцький М. Постмодернізм або ж вихід із нього. URL: <http://www.ktm.ukma.edu.ua/2002/1/sobutsky.html> (дата звернення: 03.05.2019).
55. Современное зарубежное литературоведение. Страны Западной Европы и США : Концепции, школы, термины: Энциклопедический справочник /А. В. Дранов, И. П. Ильин, А. С. Козлов и др. ; Сост. и науч. ред. И. П. Ильин, Е. А. Цурганова; Рос. АН, ИНИОН URL: <https://www.twirpx.com/file/238070/> (дата звернення: 24.11.19)
56. СОВРЕМЕННЫЙ ЛИТЕРАТУРНЫЙ ПРОЦЕСС ЗА РУБЕЖОМ URL: <https://textarchive.ru/c-1090304.html> (дата звернення: 07.21.20).
57. Соловьева М. А. Решение проблем художественного перевода на примере переводов романа Томаса Пинчона «V.» URL: <http://ifl.ru/%D0%A1%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D1%8C%D0%B5%D0%B2%D0%B0.docx> (дата звернення: 25.11.20)
58. Феномен постмодернізму. URL: <https://studizba.com/files/show/doc/37837-12-71210.html> (дата звернення: 15.07.20).
59. Феномен постмодернізму. URL: <http://referat-lib.ru/view/referat-art/106/105913.htm> (дата звернення: 14.05.19).
60. Феномен постмодернізму. URL: https://knowledge.allbest.ru/culture/3c0a65625b2bd68a5d43a89521216c37_3.html (дата звернення: 14.05.19).
61. Фізер І. Постмодернізм: post /ante / modo - терміни із нульовим значенням. *Сучасність*. 1998. № 11. С. 117-124. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/10579/Fizer_Postmodernizm_post.pdf (дата звернення: 30.08.19)
62. Халипов В. Постмодернізм в системі світової культури. [Електронний ресурс] *Іностранный література*. 1994. № 1 С. 235-241. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/95-03-036-halipov-v-postmodernizm-v-sisteme-mirovoy-kultury-inostrannaya-literatura-m-1994-1-s-235-240/viewer> (дата звернення: 18.08.19)

63. Художні течії і напрямки в літературі URL: <http://ru.osvita.ua/vnz/reports/culture/10926/> (дата звернення: 23.06.19).
64. Художній метод, напрям, течія, школа. URL: studfile.net/preview/5458358/page:24/ (дата звернення: 23.06.19).
65. Художня культура і мистецтво URL: http://ogetman.blogspot.com/p/blog-page_1.html (дата звернення: 30.08.19).
66. Чорний гумор і фантастика. 12 дорослих мультсеріалів про все на світі та за його межами. URL: <https://nv.ua/ukr/art/chernyy-yumor-i-fantastika-12-vzroslyh-multserialov-obo-vsem-v-mire-i-za-ego-predelami-50118150.html> (дата звернення: 20.10.20).
67. Школа «чорного гумору» та її вплив на розвиток американської літератури II пол. XX ст. URL: https://studopedia.net/6_63970_shkola-chornogo-gumoru-ta-ii-vpliv-na-rozvitok-amerikanskoi-literaturi-II-pol-hh-st.html (дата звернення: 15.10.19).
68. Шліпченко С. Архітектурні принципи постмодернізму. Київ: Дніпро, 2000. 240 с.
69. Brian Duignan Postmodernism [Електронний ресурс] URL: <https://www.britannica.com/topic/postmodernism-philosophy> (дата звернення: 14.10.19).
70. Eagleland aka: America The Boorish URL: <http://tvtropes.org/pmwiki/pmwiki.php/Main/Eagleland?from=Main.AmericaTheBoorish> (дата звернення: 07.08.19).
71. General Introduction to the Postmodern URL: <https://cla.purdue.edu/academic/english/theory/postmodernism/modules/introduction.html> (дата звернення: 15.11.19).
72. Postmodernism Stanford Encyclopedia of Philosophy URL: <https://plato.stanford.edu/entries/postmodernism/> (дата звернення: 15.12.19).
73. Paul Royster. Thomas Pynchon: A Brief Chronology. University of Nebraska Lincoln. 2005. 10 p. URL:

- <http://digitalcommons.unl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1001&context=libraryscience> (дата звернення: 16.04.2019).
74. Postmodernism. URL: <https://www.pbs.org/faithandreason/gengloss/postmodernbody.html> (дата звернення: 06.14.19).
75. Postmodern literature URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Postmodern_literature (дата звернення: 17.10.2020).
76. Ricardo Quinones. Claremont McKenna College. The Drama of the two Americas: modernism, postmodernism and deconstruction. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/58905334.pdf> (дата звернення: 16.04.2019).
77. Stephen Khan Explainer: what is postmodernism? URL: <https://theconversation.com/explainer-what-is-postmodernism-20791> (дата звернення: 12.10.20).
78. Theo D'haen (No) postmodernism in the age of world literature URL: https://www.researchgate.net/publication/289950658_No_postmodernism_in_the_age_of_world_literature (дата звернення: 28.08.19)
79. The visual arts and postmodernism. URL: britannica.com/place/United-States/The-visual-arts-and-postmodernism (дата звернення: 19.09.20).
80. Wikipedia. Postmodernism. URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/Postmodernism#:~:text=Postmodernism%20is%20a%20broad%20movement,the%20tendencies%20of%20this%20era> (дата звернення: 17.08.20).
81. Wikipedia. Black comedy. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Black_comedy (дата звернення: 05.05.19).
82. Zach Moussey Just A Quick Heads-Up, I'm Being Radicalized. URL: <http://www.theonion.com/blogpost/just-quick-heads-im-being-radicalized-52197> (дата звернення: 18.04.19).